

Hvad lærte vi om Planterne af Vinteren 1940?

Af Overgartner, Havebrugskandidat Eig. Qwist

Mon det ikke har været en almindelig Sætning efter denne strenge Vinter: »Ja, saa blev vi saa meget klogere, disse stedsegrønne Ting vil vi ikke plante mere«. Jeg tror det ikke. Mange siger tværtimod, og maaske med Rette: »En saadan streng Vinter oplever vi sikkert ikke mere«.

Gør vi Vinteren 1940's Ødelæggelser op paa vore Kirkegaarde, maa det ikke glemmes, at mange af de ødelagte, helt eller halvt udgaaede Træer og Buske, ogsaa i en mindre streng Vinter end den fantastiske 1940 med eventuel Barfrost, meget let kan tænkes ikke at overleve det. For til Trods for de lave Kuldegrader havde vi det Held, at Sneen skærmede og bevarede mange Planter fra at dø helt nede fra. Paa Hække og Solitärtræer kan man se, hvortil Snetæppet har været skærmende udbredt (jvf. Fig. 245, 246 og 247). Kirkegaardenes forskellige Beliggenhed har ogsaa haft stor Indflydelse paa Frostskaden, ligesom de enkelte Træers Vokseplads har betinget mere eller mindre Frostskade.

Det maa nu blive et Spørgsmaal hos den enkelte Kirkegaardsleders Samvittighed, om han vil tillade sig at plante de Sorter, vi har set ikke kunde staa den strenge Vinter igennem eller ikke. Vi ser i det følgende bort fra Planternes andre Skavanker og betragter kun Spørgsmaalet om Kuldens Indvirken, selv om det dog bliver nødvendigt at strejfe SygdomsAngreb, som har betinget mere eller mindre Haardførhed.

Vi vil først se lidt paa Hækkene og begynde med Ligustrum. Vi planter almindeligvis de tre Slags: *Ligustrum vulgare*, *L. ovalifolium* og *L. atrovirens*. *L. vulg.* og *L. atrov.* har praktisk talt ingen Skade lidt, derimod er *L. ovalif.* vistnok alle Steder frosset et Stykke ned under »Snegrænsen«; adskillige Planter er helt døde, men de fle-

Fig. 243.
Den klippede Buksbomhæk stærkt beskadiget; den uklippede foroven er ubeskadiget.
Foto: J. Th.

Fig. 244.
De lyse Partier i denne Buksbomhæk er døde. Beskadigelsen er paa Nordsiden, altsaa ikke Solbrand, men Frost (eller Sne?)
Foto: J. Th.

Fig. 245.
Thujahækken tilhøjre er frisk, Takshækken tilvenstre beskadiget, men skyder dog franedet.
Foto: J. Th.

ste har vist sig i Besiddelse af tilstrækkelig Livskraft til atter at bryde fra Bunden (se Fig. 247). Efter min Mening er det en Fejl at skære saadanne Hække ned, før de er begyndt at bryde, da man derved let kommer til at fjerne nogle Øjne, som vilde fortsætte Plantens Vækst. Hække af *Thuja occidentalis* og *Th. occdt. fastigiata* har, hvor de ikke har været angrebet af Skjoldlus, ingen Skade taget. Af *Buksbomhækkene* har vi Indfatningsbuksbommen, *Buxus suffruticosa*, som paa udsatte Steder er blevet en Del medtaget, og en større eller mindre Reparation har været nødvendig, men Skaden er af ret ringe Omfang. *Buxus arborescens* har for de lave 25–40 cm Hækkes Vedkommende klaret sig forholdsvis pænt, i hvert Fald de ret unge Planter i god Vækst. De ældre Planter, som oftest højere Hække, samt de meget hyppigt 50–100 cm brede Hække er mange Steder stærkt medtagne, og dette skyldes ligesaa meget Sneytrykket som Kulden. Det er i øvrigt ejendommeligt for denne Plante, at Sneen ikke her i særlig Grad virker skærmende, men ofte endog ligefrem er medvirkende til Vinterskaden. *Buxus macrophylla* (*B. ovalifolia*) er den, det er gaaet værst ud over, og her er det i Modsætning til *B. arb.* næsten altid de unge Planter, der har lidt mest; helt udgaaede er de ikke, de bryder fra neden, men de er usælgelige som Hæk om nye Grave. At *B. macroph.* ikke behøver slet saa haard en Vinter for at tage Skade, har tidligere Vintre vist, men da det ellers er saa ideel en Hækplante, vil denne Skavank sikkert ikke slaa den helt ud, — jeg vil dog raade til at plante den paa lune beskyttede Steder.

Saa kommer vi til de senere Aars Smerensbarn: *Taxuhækkene*. Kun meget faa Steder kan man sige, at Frosten totalt har faaet Lov at ødelægge *Tax* for egen Regning. De fleste Steder har Skjoldlusen arbejdet med paa Ødelæggelsen, og vi maa derfor i dette Tilfælde tale om de to Ødelæggere i Fællesskab (jvf. Artiklen S. 116). *Taxus bac-*

cata er den almindeligste Hæktax, og der findes vist ikke mange Planter, der er kommet friske igennem Vinteren; mange er helt døde, navnlig de store Planter; andre er frosset ind til Stammen og har brudt igen (se Fig. 246) og derefter, men ogsaa først da, bør de skæres tilbage.

Skal vi saa holde op med at plante *Tax*? Maaske ikke, men vi skal være forsigtige med Nyplantninger, og er man ikke helt og fuldt i Stand til at holde Skjoldlusene nede ved Sprøjtning, vil det blive Skuffelse paa Skuffelse med næsten alle Sorter af *Tax*. Der findes en hel Del flere Hække, som i denne Forbindelse ikke er uden Interesse, f. Eks. *Fyr*, *Berberis*, *Lonicera*. En Del andre taler vi om, naar vi nu gaar over til Omfalden af Solitærtræer.

Taxus bac. fastigiata (*T. hibernica*) Søjletax og en Del andre *Tax* er nogle af de almindeligste Solitærtræer, og om dem gælder ganske det samme som er sagt under Hæktax. Alle Sorter af *Thuja*, baade store Træer og Dværgtræer, er sluppet næsten helskindede igennem Vinteren (jvf. Fig. 245). Med *Chamaecyparis* er det derimod værre, men de kan ikke alle kæmmes over en Kam. En udmærket Sort som *Cham. Lawsoniana Triumph v. Boskoop* har de fleste Steder klaret sig rigtig godt, og den vil jeg anbefale forøget Plantning af. Til lidt større Grave er den udmærket. Den *Cham.*, det er gaaet værst ud over, er *C. Law. monumentalis nova*. Den vilde jeg lade helt udgaa af Sortimentet. De to almindeligste *C. Law. Alumii* og *C. Law. Fraserii* er blevet helt røde, men kun faa af dem er ganske udgaaede; de bryder i Toppen og i Spidsen paa de fleste af Grenene, saa, hvor det kan lade sig gøre, bør man prøve at lade dem staa og se Tiden an, om de maaske kunde blive pæne igen. Det er nemlig muligt, — men her mangler vi Erfaring. Det er i alle Tilfælde en Fejl at skære dem ind det første Aar. Den lille almindelige »Grønkaal«, *Cham. obtusamana gracilis*, har paa nogle Kirkegaarde klaret sig smukt, medens den andre Steder

er frosset helt bort, men jeg har nu en Formodning om, at en lille Spindemide har en Finger med i Spillet, der hvor de er døde.

De fleste Sorter af de meget brugte Dværgtræer har naturligvis klaret sig bedst, da de har haft Sneens skærmende Tæppe over sig i den strenge Frost. Sørkeligst er det at se vore store dejlige *Cedertræer*, — de har alle uden Undtagelse taget Skade. Værst er det gaaet ud over *Cedrus Deodara*, som for de store Planters Vedkommende nu er ganske værdiløse. De mindre Planter er friske til »Snegrænsen« og kan i mange Tilfælde bindes op paa Stab. *Cedrus atlantica glauca* er kun faa Steder helt døde. Selv, og maa- ske navnlig, de store Planter bryder i Toppen. Lad os derfor haabe, at de har Kraft til at faa Safftrækket helt i Orden og staa næste Vinter igennem, saa vi ikke skal miste dem. For *C. atl. glauca* gælder det absolut, at man foreløbig skal lade dem staa og først til næste Aar skære det visne bort, og endelig ikke skære dem ind til Stammen, for saa tror jeg, de er Dødens sikre Bytte.

Dette var nogle af de vigtigste Solitærtræer, som har taget Frostskaade, og der er saa maaske Grund til at tilføje, at praktisk talt alle *Abies*, *Picea* og *Pinus* har klaret sig storartet igennem Vinteren, og det vil vist være formaalstjenligt at plante langt flere af disse skønne Planter paa vore Grave. At næsten alle stammede Roser efter denne Vinter kun fremtræder som døde stive Pinde er et Savn for mangen Gravstedsejer, men ikke for den moderne Planlægger af Gravstedsanlæg.

Efter denne Gennemgang kan vi sige, at vi har lært *noget* af Vinteren, men først naar Vinteren 1941 er gaaet, vil det staa helt klart, *hvad* vi har lært. Og selv om jeg mener, at vi skal gaa noget bort fra de allermest kælne Kirkegaardsplanter, saa maa vi ikke helt slaa Haanden af vore fordums saa gode Venner, selvom de nu ikke har kunnet holde til denne voldsomme Vinter. Heller ikke alle Mennesker er gaaet uskadte eller upaa- virkede ud af den. Tværtimod. —

Fig. 246.
Beskadiget Takhæk,
der skyder franeden.
Foto: J. Th.

Fig. 247.
Beskadiget Ligustrum
ovalifolium; skyder
ogsaa franeden.
Foto: J. Th.